

Lekce 6.1:

Digitální identita

Ing. Pavel Roubal

Kapitola 6:

BEZPEČNÉ DIGITÁLNÍ PROSTŘEDÍ

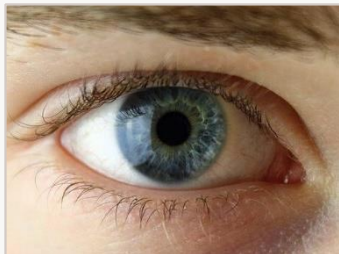
K této prezentaci jsou k dispozici cvičení. Pracovní sešit pro žáky objednávejte na webu:

www.opocitacich.cz

Pro pohodlné promítnutí prezentace v prohlížeči webu klepněte vpravo nahoře na Spustit prezentaci a pak již pouze klepejte myší nebo mezerníkem...

Biologická identita

- **Identita = totožnost osoby.** Tedy moje identita = kdo jsem **JÁ**.
- Všichni máme svoji **biologickou identitu**.
- **Biologická identita** je dána naším **genomem** a dá se jednoznačně určit testem **DNA**.
- **Biologická identita** se navenek projevuje naší **fyzologií**, tedy **kombinací biologických vlastností** (tvář, výška postavy, tvar těla, otisky prstů, oční duhovka atd.).
- **Biologická identita** se dá určit také z hlasu člověka a dokonce i ze způsobu jeho pohybu (chůze).

Biometrie používá snímání našich biologických vlastností (zejména otisku prstu a skenu obličeje) pro určení **oprávnění přístupu** k počítačovým systémům.

Více je zmíněna v části *3.3 Bezpečnost na webu*.

Právní identita

- ▶ **Identita = totožnost osoby.** Tedy moje **identita = kdo jsem JÁ.**
- ▶ **Právní identita** určuje mne jako **člena společnosti.** Je určena zejména mým **jménem**, dále také **adresou** a mým **státním občanstvím.**
- ▶ Protože však jmen není tolik, jako lidí a identifikace člověka by nebyla **jednoznačná**, používají se státem určené identifikátory, například **rodné číslo.**
- ▶ **Fyzická identita** člověka je dána **spojením jeho biologické identity s jeho právní identitou.**
- ▶ **Doklady** určující moji právní identitu (občanský průkaz, pas) proto obsahují **biometrické prvky** (moji fotografii či sken obličeje a otisk prstu).

Z právní identity vyplývají má **práva** jako občana nějakého státu a také moje **povinnosti** vůči tomuto státu. **Právem** je například právo na bezplatné základní vzdělání, právo na lékařskou péči, sociální zabezpečení atd.

Digitální identita (také někdy internetová identita)

- ▶ **Identita = totožnost osoby.** Tedy moje **identita** = kdo jsem **JÁ**.
- ▶ Uživatelské účty (e-mail, Facebook apod.) tuto podmínku **nesplňují**. (Viz dále v této lekci.)
- ▶ **Spojení digitální identity s fyzickou** musí **garantovat státem oprávněný subjekt**.
- ▶ Pro občany jsou k dispozici minimálně tyto zaručené způsoby prokázání digitální identity:
 - kvalifikovaný **osobní certifikát** (podpis),
 - **datová schránka**.
- ▶ Obojí poskytují za poplatek státem akreditované (schválené) instituce – **certifikační autority**. Největším poskytovatelem těchto služeb v ČR je **Česká pošta**.

Digitální identita, pokud to má být opravdu identita, musí být spojena s naší fyzickou identitou.

 PostSignum

Kvalifikovaný osobní certifikát – elektronický podpis

- ▶ **Kvalifikovaný osobní certifikát** je **elektronický kód**, který je **spojen** s určitou **fyzickou osobou**.
- ▶ Toto spojení garantuje **certifikační autorita**, která certifikát vydala.
- ▶ Pro získání elektronického podpisu je zapotřebí:
 - Vygenerovat si předem žádost o elektronický podpis (certifikát),
 - zajít osobně k poskytovateli el. podpisu (např. na pobočku České pošty a.s.),
 - předložit svůj občanský průkaz (OP).
 - Pracovník certifikační autority **ověří** vaši **žádost** a vaši **totožnost** (fyzickou identitu) podle OP a vygeneruje váš elektronický podpis.

Elektronický podpis musí být uložen na tzv. **tokenu**, nosiči certifikátů.

Tokeny jsou speciální USB flash disky nebo elektronické čipy. Přístup k tokenu je **chráněn heslem**.

Všechny nově vydávané **občanské průkazy** obsahují čip pro uložení elektronického podpisu a mohou být tedy využity jako **uložiště osobních certifikátů**.

Datová schránka

- ▶ **Elektronický podpis** ověřuje **identitu**. Umožňuje podepsat e-mail nebo (PDF) dokument a certifikační autorita ověří, **kdo** dokument podepsal.
- ▶ Neověřuje však, **kdy** ho odeslal a odesílatel nemá jistotu, že dokument příjemce **četl**.
- ▶ **To vše řeší systém datových schránek (DS).**
- ▶ **Datové schránky** řeší vše důležité ještě lépe než elektronické podpisy, dnes se proto běžně používají.
- ▶ Datovou schránku si může zřídit i fyzická osoba.

Při zřízení datové schránky je nutné prokázat svoji fyzickou identitu. DS tedy také spojuje **digitální** identitu s identitou **fyzickou**.

Datovou schránku musí povinně mít a používat všechny státní instituce (úřady, školy...) i všechny firmy (právnícké osoby).

Datové schránky

https://www.mojedatovaschranka.cz/as/login?uri=h... Bez synchronizace

DATOVÉ SCHRÁNKY INFOLINKA 954 200 200

PŘIHLÁŠENÍ JMÉNEM A HESLEM PŘIHLÁŠENÍ MOBILNÍM KLÍČEM PŘIHLÁŠENÍ eIDENTITA.CZ DALŠÍ ZPŮSOBY PŘIHLÁŠENÍ

Uživatelské jméno

Heslo

PŘIHLÁŠIT SE

Vyplňte své uživatelské jméno a heslo a přihlaste se. Pokud jste se ještě nikdy nepřihlašovali do své datové schránky, použijte přihlašovací údaje, které Vám byly vygenerovány systémem a doručeny v obálce se žlutým pruhem nebo prostřednictvím aktivačního portálu.

JSTE ZDE POPRVÉ? >

NEMŮŽETE SE PŘIHLÁŠIT? >

System datových schránek

- ▶ **System datových schránek** umožňuje vytvořit (napsat) datovou zprávu a odeslat ji do datové schránky příjemce.
- ▶ System zajistí a **nepopíratelně garantuje** vše potřebné pro bezpečnou a ověřenou komunikaci:
 - **Kdo** datovou zprávu poslal.
 - **Co** bylo předmětem zprávy a **jaké soubory** k ní byly přiloženy.
 - **Kdy** byla zpráva odeslána.
 - **Kdy byla doručena** příjemci.
- ▶ Přenos dat do/z datové schránky je samozřejmě šifrovaný.

Majitel DS je povinen číst její obsah. Pokud to nedělá, je to jeho chyba – po určité době (14 dnů) je zpráva **považována za doručenu/přečtenou** se všemi případnými **právními následky**.

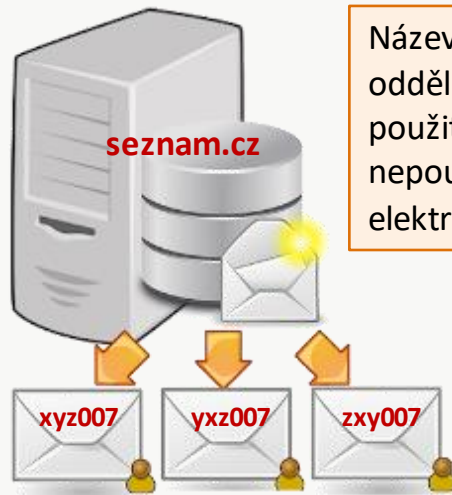
The screenshot shows the web interface of the Datové schránky (Data Mailbox) system. The browser address bar displays the URL: <https://www.mojedatovaschranka.cz/portal/ISDS/seznamprav/prijate>. The page title is "Datové schránky" and the user is logged in as "OBEC BRATŘICE (qupaqk8)". The main navigation menu includes "DATOVÁ SCHRÁNKA", "DATOVÝ TREZOR", "OTEVŘÍT .ZFO", and "NASTAVENÍ". The left sidebar contains options: "NAPSAT ZPRÁVU", "PŘIJATÉ ZPRÁVY", "ODESLANÉ ZPRÁVY", "HISTORIE", "ÚLOŽIŠTĚ SOUBORŮ", "NÁPOVĚDA", and "OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ". The main content area displays a list of received messages under the heading "PŘIJATÉ ZPRÁVY". The messages are:

- 8-101 Zahájení řízení (Obeslání)**: KATASTRÁLNÍ PRACOVISŤE PELHŘIMOV (KATASTRÁLNÍ ÚŘAD PRO VYSOČINU), Doručeno, dnes 20:55, ID: 800496017
- 8-194 Informace o vyznačení plomby (Obeslání)**: KATASTRÁLNÍ PRACOVISŤE PELHŘIMOV (KATASTRÁLNÍ ÚŘAD PRO VYSOČINU), Doručeno, dnes 20:55, ID: 800495682
- ČSSZ - Odpověď na e-Podání.**: E-PODÁNÍ ČSSZ (ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ), Doručeno, dnes 20:55, ID: 800256181

The last message includes the reference number: [CSSZ_PVPOJ-VS335511752-9B7B43CAFC83462].

Uživatelské účty – e-mail

- ▶ **Co již víme:**
- ▶ **E-mailová schránka** se fyzicky nachází na e-mailovém serveru připojeném k Internetu.
- ▶ Tento **server zajišťuje** také **odesílání** a **přijímání** pošty.
- ▶ **E-mailová adresa** má danou strukturu: **jmenoschranky@nazevpocitace.domena**
- ▶ To, že je v e-mailové adrese (často) **jméno** člověka, je zcela **volitelné** a nikým **neověřené**.
- ▶ Poštovní server navíc umožňuje uvedení **názvu odesílatele**, který se pak příjemci zobrazí nad nebo místo e-mailové adresy.

Název schránky se od názvu počítače odděluje znakem @ (zavináč). Ten byl použit, protože se v žádném jazyku nepoužívá. Časem se z něho stal symbol elektronické komunikace.

Příklad adresy:

xyz007@seznam.cz

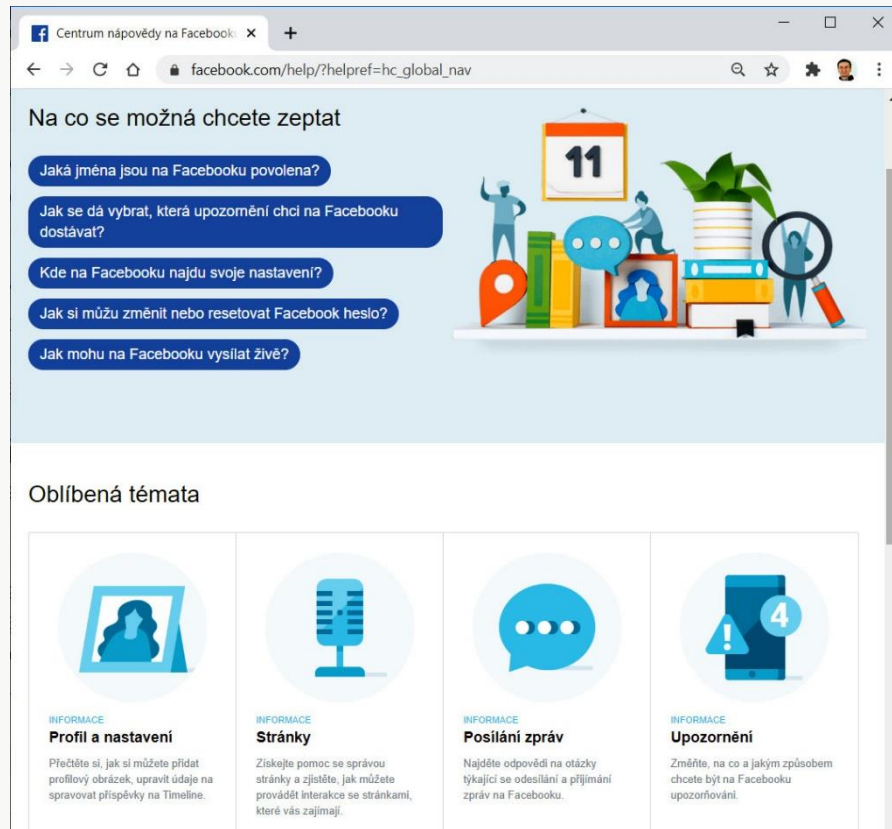
Schránka **xyz007** na serveru **seznam.cz**

E-mailová adresa je vlastníkem schránky určená kombinace znaků a nemá žádnou přímou vazbu na jeho fyzickou identitu.

Uživatelské účty – sociální sítě (Facebook, Instagram, Twitter)

- ▶ Při vytvoření účtu na sociální síti se sice **žadávají** další údaje (jméno, adresa, věk...), ale sociální sítě tyto údaje **neověřují**.
- ▶ Ověřují pouze e-mailovou adresu. Tu si však může vytvořit kdokoliv jakoukoliv.
- ▶ Například Facebook je určen pro děti od 13 let.
- ▶ Podle průzkumů je nejčastější věk registrace na tuto síť v ČR ve věku 11,5 roku.
- ▶ Část uživatelů tedy již při tvorbě svého účtu uvádí nepravdivé údaje.

Na sociálních sítích je možné a poměrně snadné vytvořit zcela **falešnou digitální identitu**.

The screenshot shows a browser window with the URL `facebook.com/help/?helpref=hc_global_nav`. The page title is "Centrum nápovědy na Facebook". The main heading is "Na co se možná chcete zeptat". Below it are five search suggestions in blue buttons:

- Jaká jména jsou na Facebooku povolena?
- Jak se dá vybrat, která upozornění chci na Facebooku dostávat?
- Kde na Facebooku najdu svoje nastavení?
- Jak si můžu změnit nebo resetovat Facebook heslo?
- Jak mohu na Facebooku vyslat živé?

To the right of these suggestions is an illustration of a desk with a calendar showing the number 11, a magnifying glass, a stack of books, a potted plant, and a person sitting at a desk.

Below the suggestions is the section "Oblíbená témata" (Popular topics), which contains four cards:

- Profil a nastavení** (Profile and settings): Přechtěte si, jak si můžete přidat profilový obrázek, upravit údaje na spravovat příspěvky na Timeline.
- Stránky** (Pages): Získejte pomoc se správou stránek a zjistěte, jak můžete provádět interakce se stránkami, které vás zajímají.
- Posílání zpráv** (Messaging): Najděte odpovědi na otázky týkající se odesílání a přijímání zpráv na Facebooku.
- Upozornění** (Notifications): Změňte, na co a jakým způsobem chcete být na Facebooku upozorňováni.

Uživatelské účty – cloudové služby

- ▶ Současné **operační systémy** (MS Windows, Apple MacOS, Google Android) nabízejí (téměř vyžadují) přihlášení pomocí **cloudových přihlašovacích účtů**.
- ▶ **Účet Microsoft, Google či Apple** umožňuje současně přihlášení k počítačům (tabletům, mobilům) s příslušným operačním systémem i ke cloudovým službám uvedených firem.
- ▶ Díky **propojení zařízení přes cloudový účet** můžeme využívat několik digitálních zařízení s **jednou digitální identitou** a navíc **sdílet data** mezi těmito zařízeními.

Také cloudové služby velkých IT firem umožňují vytvořit **falešnou digitální identitu**.

Při zakládání cloudových účtů pro operační systémy jsou **vyžadovány** osobní údaje, nejsou však nijak **ověřovány**.

Cloudové účty proto **nejsou garantovaně provázány** s **fyzickou identitou** uživatelů.

Moderní digitální zařízení často umožňují **přihlašování** přes otisk prstu nebo pomocí snímání obličeje.

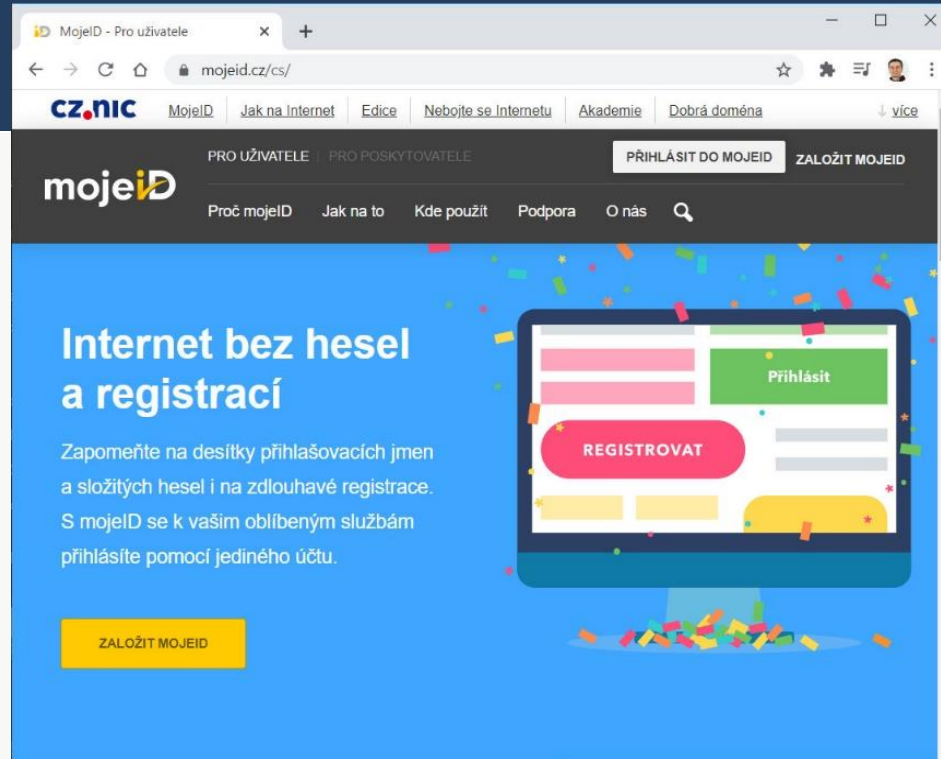
Cloudové účty pro operační systémy jsou díky tomu **provázány s naší biologickou identitou**.

Nikoliv však s právní identitou.

Uživatelské účty – MojelD

- ▶ Společnost CZ.NIC, správce domény **.CZ**, nabízí službu **mojeID**, která alespoň **částečně spojuje digitální identitu s fyzickou identitou**.
- ▶ Při **registraci služby** mojeID je vyžadováno ověření přes telefonní číslo, a zejména
- ▶ na **adresu uživatele** je odeslán dopis s kódem, který musí následně zadat.
- ▶ Je tedy garantováno **spojení uživatele s fyzickou adresou** domu.
- ▶ **CZ.NIC** splňuje nejvyšší bezpečnostní standardy, je to firma, která spravuje české domény a (kořenové, základní) DNS záznamy.

Internet bez hesel a registrací

Zapomeňte na desítky přihlašovacích jmen a složitých hesel i na zdlouhavé registrace. S mojeID se k vašim oblíbeným službám přihlásíte pomocí jediného účtu.

ZALOŽIT MOJEID

Více o službě mojeID najdete na webu tohoto projektu: <https://www.mojeid.cz/cs/>.

Krádež digitální identity

- ▶ Státem **garantovanou digitální identitu**, tedy elektronický podpis nebo datovou schránku, je **velmi obtížné zneužít** a kromě profesionálních hackerských skupin to běžní uživatelé nedokáží. Podobné je to u platebních karet.
- ▶ **Negarantovanou digitální identitu**, tedy **uživatelský účet** k různým (cloudovým) službám, je možné zneužít mnohem snadněji.
- ▶ Zabezpečení účtů je totiž do značné míry **závislé na jednání jejich vlastníků**, uživatelů.
- ▶ Ti často **nedodržují bezpečnostní pravidla** (silná různá hesla, vícefaktorové ověření, nezveřejňování osobních informací) a kvůli tomu může případný útočník získat přístup k jejich účtu.

Nejčastěji jsou napadány e-mailové schránky uživatelů. Protože mnoho dalších služeb využívá e-mail k zasílání bezpečnostních zpráv (například při změně hesla), umožňuje útočníkovi získání přístupu k e-mailu oběti přístup i k dalším službám.

Příklad útoku: K obnově hesla k e-mailu se používají kontrolní otázky. Jestliže tato otázka zní: „*Moje nejoblíbenější hudební skupina?*“ a na veřejném facebookovém profilu majitel schránky zveřejní své oblíbené hudební skupiny, nedá útočníkovi moc práce, změnit heslo k jeho e-mailové schránce.

Kontrolní otázka	Vyberte otázku
Odpověď	<div style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px;"><p>Vyberte otázku</p><p>Oblíbená filmová postava?</p><p>Nejoblíbenější herec/herečka?</p><p>Jméno oblíbeného filmu nebo seriálu?</p><p>Interpret oblíbené písničky?</p><p>Kde jste poprvé potkali svého partnera?</p><p>Oblíbené nebo významné místo?</p><p>Oblíbené jídlo?</p><p>Které jídlo nemáte rádi?</p></div>

Krádež digitální identity

- ▶ Útočník získaný přístup k účtu oběti může využít k tzv. **kyberšikaně**:
 - Získání a následnému **zneužití osobních (citlivých) dat** oběti i jejích přátel.
 - Poškození oběti **publikováním nevhodných příspěvků** a snímků jejím jménem.
- ▶ Cizím jménem je možné páchat i **kybernetickou trestnou činnost**:
 - **Rozesílání spamu** a využití ukradeného účtu pro phishingové útoky (*viz lekce 5.2*).
 - **Krádež firemních informací** (plány výrobků, databáze zákazníků apod.).

Krádež digitální identity a české zákony:

Pokud útočník **překoná zabezpečení** (heslo) a dále pod digitální identitou oběti vystupuje, může dojít k naplnění skutkové podstaty některého z těchto **trestných činů**:

- Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 trestního zákoníku).
- Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 trestního zákoníku).
- Porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku).

Krádež digitální identity není zábava. Může naplnit podstatu trestného činu, řeší ji Policie ČR a pachatelé hrozí pokuta i vězení.

Digitální identita – shrnutí

- ▶ **Digitální identita** současného uživatele IT je rozdělena mezi různé **uživatelské účty**. Např.:
 - E-mail.
 - Facebook, Instagram atd.
 - Účet Microsoft, Google, Apple.
 - Další cloudové služby, e-shopy atd.
- ▶ Digitální identitu jednoznačně **spojenou s fyzickou identitou** musí garantovat **státem určená autorita**.
- ▶ **Elektronický podpis** = kvalifikovaný osobní certifikát, elektronická (digitální) identita garantovaná **certifikační autoritou**.
- ▶ **Datová schránka** – **státem garantované** spojení digitální a fyzické identity.

Identita = **totožnost**, kdo jsem **já**.

Biologickou identitu člověka určuje jeho **DNA**.

Právní identitu člověka určuje **stát** pomocí jím určených identifikátorů (jméno, adresa, rodné číslo).

Fyzická identita = spojení biologické a právní identity.

Cloudové účty negarantují spojení mezi fyzickou identitou člověka a jeho identitou digitální.

Při komunikaci s lidmi přes zařízení IT známe pouze jejich **digitální identitu**. Ta je většinou negarantovaná a dá se kromě státem garantovaných identit poměrně jednoduše zfalšovat.

Z toho plyne potřeba určité (spíše velké) **opatrnosti a ověřování** toho, **kdo je skutečně člověk**, se kterým přes IT komunikujeme.

Zdroje

1. Pixabay.com. [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupný z URL: < <https://pixabay.com/>>. Fotky od OpenClipart-Vectors z Pixabay. OpenPhoto Gallery. [online]. [cit. 2009-04-05]. Dostupný z URL: < <http://openphoto.net/gallery/index.html> >.
2. Wikimedia Commons[online]. [cit. 2020-01-09]. Dostupný z https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page
3. KRÁDEŽ IDENTITY [online]. [cit. 2020-07-12]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybersikana/kradez-identity/>

© Ing. Pavel Roubal 2020.

Tento dokument podléhá autorskému zákonu.

Proto prosím, abyste ho nešířili a používali ho pouze pro účely výuky ve spojení s pracovním sešitem.

www.opocitacich.cz
